

VSEBINSKO POROČILO PILOTNEGA PROJEKTA MOBILNI PSIHOSOCIALNI SVETOVALEC Z MLADE (MoPS) ZA 2018

Ljubljana, 15. 1. 2019

Uvod: Kaj je bilo narejeno?

Po zagonu pilotnega projekta MObilni Psihosocialni Svetovalec za mlade (krajše MoPS) je bilo opravljenih več delovnih nalog. Preko individualnih intervjujev z mladinskimi delavci v Mreži mladinskih centrov Ljubljane smo merili temperaturo glede problematike mladih, s podobnimi vprašanji smo zaprosili fokusno skupino ekspertov za njihove vidike. V decembru 2018 smo projekt MoPS predstavili na rednem srečanju Mreže MC Ljubljana. Opravili smo štiridnevni študijski obisk v Londonu pri Brianu De Lordu. Pripravili smo nekaj dokumentov, ki so nujno potrebni za delovanje MoPS, pri čemer se je skozi izvajanje pilota izkazala potreba po kratkem in konkretnem Protokolu za obravnavo kriznih intervenc, ki je bil prav tako narejen. Vzporedno je potekalo beleženje (mapping) možnih partnerskih organizacij, ki imajo izkušnje na področju dela z rizičnimi mladimi ali pa del njihovih delovnih nalog vključuje obravnavo mladih. Beleženje je potekalo tudi na nivoju potencialnih terenov v Ljubljani, ki kličejo po uličnem delu in/ali vzpostavitvi novih mladinskih centrov. Poleg vsega tega se je začelo še konkretno delo z mladimi, saj je bil pilot zamišljen po principu "learning by doing".

Ekipo, ki je snovala projekt MoPS, sestavljajo:

Maja Majcen (JZ Mladi zmaji - MoPS)

Pia Živec (JZ Mladi zmaji - MoPS)

Mateja Vilfan (Brez limita - MoPS)

Matic Munc (Brez limita - MoPS)

Jerneja Munc (Brez limita - MoPS).

Raziskava terena

Mapping organizacij po področjih dela

- Droge in alkohol: Društvo Projekt človek, Zavod Pelikan, DrogArt (terenska ekipa in program Izberi sam), Stigma (terenska ekipa).
- Motnje hranjenja: Svetovalnica Muza, Svetovalni Svet.
- Zasvojenost s spletom: LogOut.
- Duševno zdravje: Altra (dnevni center in zagovorništvo), Klic v duševni stiski (Psihiatrična klinika; nočni telefon za klic v stiski), Novi paradoks, Ozara.
- Brezdomci: Zavetišče Ljubljana, Kralji ulice, Vincencijeva zveza dobrote, Karitas Ljubljana.
- Programi za mladostnike: Tom telefon, Peter Klepec (telefon za otroke z izkušnjo nasilja), MS Vič, CPM, Društvo za preventivno delo, MISSS, ZPM Ljubljana Moste Polje (večgeneracijski center - za družine), Skala, Krizni center Ljubljana Bežigrad
- Nasilje: Društvo SOS telefon, Materinski dom, Društvo za nenasilno komunikacijo, Ženska svetovalnica, Zavod Emma, Združenje proti spolnemu zlorabljanju, Lunina vila.
- Programi za invalide: YHD, Društvo študentov invalidov Slovenije.
- Romi: Društvo Mozaik.
- LGBT: Legebitra.
- Programi psihosocialne pomoči otrokom in mladostnikom: ŠRCD, Inštitut Bližina, Inštitut za psihoterapijo in družinsko svetovanje.
- Begunci: Slovenska Filantropija, SKZP skupina za delo z begunci, Second Home - Rog.
- Samopoškodbe in samomorilnost: Društvo Brez limita.
- Otroci: JZ Mala ulica (družinski center in ulična ekipa).
- Privatni svetovalci/terapevti: Psihopolonica (Neja Kostevc), Romana Čolič, Ines Paravan, CORP, Sankofa (Alenka Pečjak), Roman Koštal.

Krizna področja na območju MOL

Ko govorimo o kriznih območjih, imamo v mislih predvsem področja, kjer še ne obstajajo mladinski centri oziroma niso vzpostavljene druge aktivnosti, ki bi bile na razpolago mladim. Taka prepoznana področja so Celovski dvori, Rakova Jelša, Dolgi most, Brdo, Vič, okolica Viške ceste, Poljanska cesta – Cukrarna, Trnovo, Polje, Bizovik, Kodeljevo, Jarše, Župančičeva jama in Tabor.

Največ aktivnosti na enem takih področij je bilo že v preteklosti izpeljanih v okviru Partnerstva za Celovške dvore. Del mladostnikov je začel obiskovati tudi Mlade zmaje Šiška, na kar se je navezovalo tudi nekaj intervencij MoPSa.

Intervjuji znotraj Mreže MC in z drugimi organizacijami

Tekom projekta smo izvedli 25 intervjujev z mladinskimi delavci iz vseh mladinskih centrov znotraj Mreže MC Ljubljana, z uličnimi mladinskimi delavci in nekaterimi drugimi organizacijami. Od tega je bilo opravljenih 10 intervjujev z uličnimi mladinskimi delavci in 15 z mladinskimi delavci v centrih ter drugih organizacijah. Zastavili smo jim naslednja vprašanja:

S kakšnimi mladimi imate največ izkušenj?

- po spolu
- po starosti
- okolje teh mladih

Kaj zaznavate kot največjo težavo?

Kako jih rešujete?

Na kakšne ovire naletite pri tem?

Na koga se obrnete v tem primeru?

Kadar sami ne morete zagotoviti pomoči za mladostnika, ali se obrnete po pomoč? Če da, kam?

V čem sebe prepoznavate kot najmočnejše?

Kje je vaš izziv?

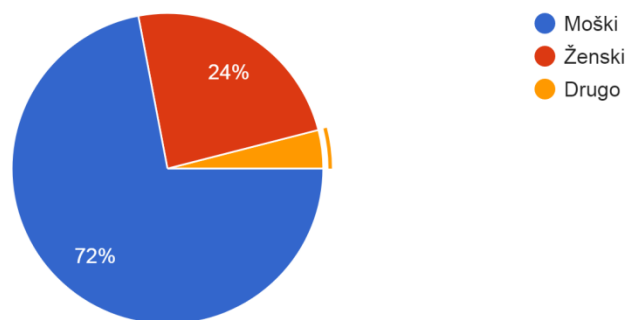
Kako pridejo mladi v stik z vami?

Bi želeli dodati še kaj?

Prvi trije odgovori so bili izbirni, ostali pa so bili prosti, neomejeni. Kot zelo pozitiven se je izkazal osebni stik z vsemi mladinskimi delavci in delavkami, intervjuji so potekali v obliki pogovora. Povzetek odgovorov smo razdelili (razen prvih treh) na odgovore uličnih mladinskih delavcev in ostalih, ki delajo v centrih, saj se potrebe zaradi same narave dela nekoliko razlikujejo.

S kakšnimi mladimi imate največ izkušenj?

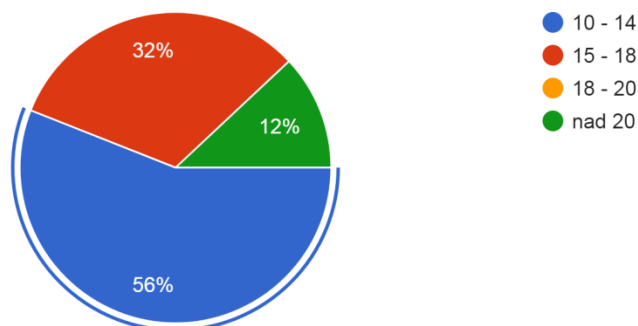
25 responses

Po spolu: 18 jih je odgovorilo, da ima največ izkušenj z mladimi moškega spola, 6 da ima največ izkušenj z mladimi ženskega spola in 1 odgovor z mladimi, ki se ne identificirajo binarno.

Po starosti

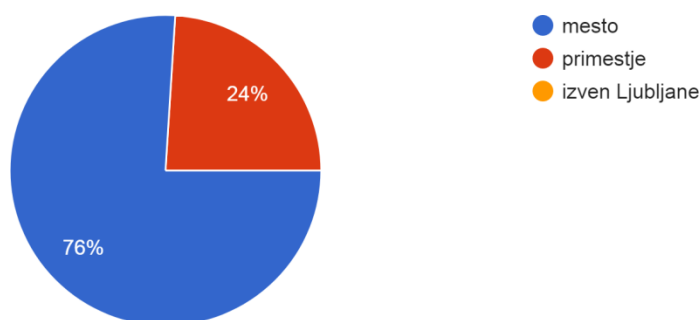
25 responses

Glede na starost mladih jih ima največ izkušenj s starostno skupino 10 do 14 let in sicer 14, 8 jih je odgovorilo, da imajo največ izkušenj z mladimi med 15 in 18 let, 3 pa so odgovorili, da z mladimi nad 20 let.

Okolje teh mladih

25 responses

Glede na okolje jih ima daleč največ izkušenj z mladimi, ki izhajajo iz mesta, takih je 19, 6 pa jih je odgovorilo, da imajo največ izkušenj z mladimi iz primestja.

Kaj zaznavate kot največjo težavo?

Ulični

- Neustrezna komunikacija mladih - agresivnost, žaljivost, nasilje, tekmovalnost, materializem, nasilje, seksizem do deklet, pomanjkanje meja, pomanjkanje empatije pri mladih, nesprejemanje drugačnosti.
- Apatičnost mladih - so brez iniciative, samostojnosti, so zelo neorganizirani.
- Opažanje rizičnih vedenj - samopoškodbe, samomorilnost, zasvojenosti, nasilje.
- Pomanjkanje podpornega okolja za mlade in odraslih oseb, na katere bi se mladi lahko naslonili, težave doma, neodzivnost staršev, težave v šoli. Pomanjkanje strokovne pomoči na terenu - kako ustrezno reagirati v težjih situacijah, kako intervenirati, kam usmeriti mlade, kako mladim postaviti mejo?

Centri

- Pri mladih - težave pri spopadanju z jezo, konflikti med njimi, nasilje. Pasivnost, apatičnost, razočaranje nad stanjem v družbi, ne premaknejo se. Velika individualizacija mladih, ne vidijo družbenega konteksta, ne zmorejo se povezovati. Opažanje rizičnih vedenj predvsem zasvojenosti in duševnih težav. Težave zaradi psihiatričnih zdravil. Učne težave. Doma nimajo kaj početi. Zanemarjanje, nasilje v družini, starejši morajo paziti mlajše, tujci imajo neurejeno dokumentacijo, jezikovne težave. Sodobna zanemarjenost mladih - materialno so preskrbljeni, vendar prepuščeni sami sebi. Preobremenjenost z interesnimi dejavnostmi. Razpršenost mladih, težko se držijo dolgoročnih dogovorov.
- Težave doma pri odnosu s starši, zaradi tega tudi ekonomske težave (tudi brezdomstvo), zanikanje težav mladih s strani staršev.
- Institucije pustijo mlade na cedilu, nepovezanost institucij.
- Socialna izključenost mladih.
- Pomanjkanje kakovostnega dogajanja v lokalnem okolju za mlade in širše.

Kako jih rešujete?

Ulični

- S pogovorom z mladimi - naslavljanje različnih vedenj, s komunikacijo, s kazanjem drugih alternativ, možnosti, dati mladim občutek, da so OK, da niso sami.
- S pogovorom med sodelavci - s partnerjem na terenu, iskanje rešitev v ekipi, iskanje najboljše ekipe za določen teren, menjavanje ekip na terenu, vedno na terenu več delavk, delavcev.
- Z aktivnostmi na terenu ki odgovarajo potrebam - načrtovane in prilagojene trenutni situaciji.

Centri

- S pogovorom, pristnim odnosom, smo sogovorniki mladih, z informiranjem, center ima program psihosocialnega svetovanja za mlade z več težavami in zagovorništvo. S terenskim delom, obiski na domu, učenjem novih veščin. Z individualnim delom z mladostniki, individualnimi načrti, spremljanjem.
- Z aktivnostmi, programom, z mladinskimi pobudami, povabilom mladih k soustvarjanju novega dogajanja, prostorom za nove ideje, vključevanjem mladih, podpornimi skupinami, pogovornimi skupinami. Z obveščanjem preko socialnih omrežij, odpiramo še druge kanale privabljanja. Ustanovitev odbora, kjer sodelujejo mladi iz različnih skupin.
- Z vključevanjem mladih v prostovoljstvo, starejši so mentorji mlajšim.
- S povezovanjem v lokalni skupnosti.
- Z usmerjanje direktno na institucije, sodelovanjem z institucijami.
- S pogovorom s starši.

Na kakšne ovire naletite pri tem?

Ulični

- Vzpostavljanje kontakta, stika z mladimi - še posebej v skupini, blokade s strani mladih in pri uličnih delavcih, agresija s strani mladih, različne reakcije s strani mladih, kako naslavljati določeno problematiko, izgubljanje niti pogovora ali teme (naslednjič mladega npr. ni in mine preveč časa do naslednjega pogovora).

- Ne vedo kako reagirati - premalo kompetenc, kam usmeriti mladega, ignoriranje s strani mladih, nesodelovanje, kako biti opažen, slišan, nesamozavest uličnih delavcev, preveč menjav na terenu zaradi česar ni konsistentnosti, nasilje iz strani mladih do uličnih delavcev.
- Narava samega terena - težava je organizirati dejavnosti, kjer bi bili mladi vključeni ves čas, pridejo na sredi in odhajajo prej.

Centri

- Pri mladih - na nemotiviranost, nesamozavest, ponavljanje situacij, konfliktov, imajo idejo ampak sami ne bodo nič naredili. Trda prepričanja mladih, predsodki npr. homofobija. Logistične težave, usklajevanje urnikov. Zelo obsežne težave na več življenjskih področjih, ki so prekompleksne za mladinski center. Pomanjkanje drugih oblik pomoči za mlade.
- Premalo vključenosti, 1x na teden ni dovolj.
- Predsodki lokalne skupnosti do mladih, malo sogovornikov.
- Neposluh, neodzivnost staršev.
- Neučinkovitost institucij, ne opravijo svojega dela, dolgotrajnost postopkov, neusposobljenost za delo z LGBTQ+ populacijo.
- Neustrezni prostori, premalo kadra.

Na koga se obrnete v tem primeru?

Ulični

- Na sodelavce - partnerja na terenu, na intervizijsko skupino, na mentorja, na vodstvo.
- Na zunanje sodelavce.
- Na starše mladih.

Centri

- Na sodelavce - intervizija, supervizija, na vodstvo.
- Na prostovoljce.
- Fokus na tiste mlade, ki želijo sodelovati.
- Povabimo k sodelovanju zunanje nevladne organizacije na duge mladinske center (Cona Fužine, MISSS), na mrežo osebnih stikov.
- Na institucije - na šolo, CSD.
- Na odločevalce - MOL, MDDSZEM.

Kadar sami ne morete zagotoviti pomoči za mladostnika ali se obrnete po pomoč? Če da kam?

Ulični

- Na sodelavce - na vodjo ekipe, ki posreduje naprej, na vodstvo, poskušajo zbrati čim več informacij in dobiti širšo sliko o nekem mladostniku.
- Na zunanje sodelavce, ki imajo izkušnje na določenem področju, izražena potreba po strokovnjaku, ki bi lahko individualno delal z mladostniki in bi se terensko povezali z njim, to bi moral biti nekdo, ki je hitro odziven in zna vzpostaviti stik.
- Ni bilo še takega primera, da bi iskali pomoč.

Centri

- Na institucije - CSD, šole, policijo, psihiatrijo, Svetovalni center za starše, otroke in mladostnike, krizni center, Zavod za zaposlovanje, Sočo, Službo za probacijo.
- Poskušamo poiskati ustrezno osebo znotraj ekipe.
- Na starše.
- Na zunanje organizacije - Center za pomoč mladim, Društvo za nenasilno komunikacijo, DrogArt, Stigmo druge partnerske organizacije, strokovnjake.
- Na zunanje terapevte, terapevtke, brezplačne ambulante.
- Na supervizorja, imamo možnost tudi individualne supervizije.

V čem sebe prepoznavate kot najmočnejše?

Ulični

- Sposobnosti v ekipi - zmožnost vzpostaviti stik z mladimi, ni jim težko pristopiti, pozitivna energija, različna strokovna znanja, izkušnje, raznolikost zaradi česar se dobro dopolnjujejo znotraj ekipe, iskanje novih znanj, podpora med sodelavci.
- Osebnostne lastnosti uličnih mladinski delavcev - fleksibilnost, prilagodljivost, sprejemanje, sproščenost.

Centri

- Imamo pristen odnos do mladih, odprtost do različnosti, smo tukaj za mlade, predstavljamo glas mladih v lokalni skupnosti, gradimo občutek skupnosti, mlade opolnomočimo. Imamo pester program, ki omogoča večplastno vključenost. Smo močni na področju prostovoljstva. Terensko delo na domu, kontinuirano delo, dostopnost. Dobro vzdušje, sproščenost, mladi radi prihajajo. Podpora ustvarjalcem v kulturi.
- Imamo raznolik tim strokovnjakov, kar omogoča različne poglede na situacijo. Imamo veliko empatije do mladih, smo povezani med sabo. Smo zgled mladim, nikogar ne obsojamo. Smo edina LGBT organizacija z mladinskim centrom in psihosocialno podporo. Veliko znanja s področja produkcije.
- Imamo lepe prostore, ki omogočajo raznolike aktivnosti. Unikatnost prostora, ekološka naravnost, delavnica za delo z lesom je posebnost.
- Imamo dobro mrežo sorodnih organizacij in institucij, smo močni v komunikaciji in odzivnosti na področju mladinskega sektorja.

Kje je vaš izziv?

Ulični

- Vzpostavitev stika, zaupnega odnos z mladimi, dati jim občutek, da niso sami, poiskati potrebe mladih, postaviti jim meje.
- Zagotoviti kakovosten program na terenu - vključiti mlade nad 15 let, kako mladi lahko udeležijo svoj potencial, naslavljanje teme kot so rizična vedenja, spolnost.
- Več izobrazbe, relevantne izkušnje, ohraniti možnost dela kot ekipa, poenotiti standarde uličnega dela na nacionalni ravni.

Centri

- Kako vzpostaviti stik z mladimi? Kako vplivati na vedenje mladih kadar ni stika s starši? Kako dati pozornost vsem mladim, ki jo potrebujejo, kadar je en mladinski delavec v

centru? Vključiti starejše mladostnike na soustvarjalni način, aktivirati apatične. Kako do skupine mladih, ki je že hodila v center zdaj pa veliko eksperimentirajo z drogo? Da bi se mladi več odločali za izobraževanje. Kako obdržati starejše mlade. Kako delovati pozitivno in po potrebah mladih?

- Kako priti do staršev, zaposlovanje staršev.
- Dogovarjanje z odgovornimi, ki so neodzivni.
- Premalo zaposlenih (premalo financ), siljenje v prekarne zaposlitve, preobremenjenost, premalo strokovne podkovanosti, kako se odzvati na res hude stiske, da ni več škode. Izboljšanje poznanih praks.
- Preveč birokracije, dolgotrajnost postopkov na institucijah in neoseben odnos, nepovezanost institucij.
- Povečati prepoznavnost.
- Neustrezni, premajhni prostori. Širitev mreže mladinskih centrov.

Kako pridejo mladi v stik z vami?

Ulični

- Na terenu mi do njih ali oni do nas - do deklet več skozi pogovor na klopcah, do fantov več preko fizičnih iger npr. nogomet.
- Preko socialnih omrežij (Instagram).
- Preko mladinskih centrov.
- Preko dogodkov.

Centri

- Od ust do ust, preko prijateljev.
- Preko socialnih omrežij.
- Preko aktivnosti, dogodkov, oratorija.
- Preko promocijskega materiala (letaki, zloženke), tabla na hiši je prepoznavna, preko glasila Ljubljana, preko strani L'mit.
- Preusmerijo strokovne službe - CSD, šola, zdravstvo, druge NVO, Zavod za zaposlovanje, PUM-O.
- Preko glasbene šole, preko tabornikov, preko verouka, iz lokalnega okolja, četrtne skupnosti, pridejo mimo.
- Preko terenskega dela, osebnega stika zunaj, preko dela s šolami.

Bi želeli dodati še kaj?

Ulični

- Izraženo veselje, da se uresničuje projekt MoPS.
- Spraševanje vsakič, ko gre na teren, ali bo produktivno, uspešno ali ne. Opažanje blokad pri sebi, kar je moteče.
- Nujno povezovanje med uličnimi ekipami.

Centri

- V enem centru se je populacija mladih zamenjala, prej so večinoma hodili mladi nad 20 let, zdaj pa zadnja triada osnovne šole.
- Dobro je, da imamo zdaj nekoga, ki lahko takoj svetuje, zaradi hitrejše pomoči mladostniku je dobro, da se vzpostavlja projekt.

- Zavedati se moramo zakaj smo mladinski centri tukaj, ostalo predamo strokovnim službam.
- Na območju Ljubljane imamo mlade, ki v starosti 10 - 15 let ne obiskujejo osnovne šole, kar se ne bi smelo dogajati. Tega problema se ne rešuje, ne v smislu šolstva in ne na področju sociale.
- Projekt MoPS vidimo v smislu "supervizijske" podpore in strokovnega suporta.
- Nujna je profesionalizacija NVO sektorja. Da imaš nekoga ki skrbi za razpise, sredstva, promocijo, marketing. Tudi lahko za mrežo več organizacij.

Izobraževanje za Mlade zmaje

Konec novembra 2018 smo izvedli prvo izobraževalno srečanje za Ulične zmaje in nekatere koordinatorje ČMC, kjer je bil glavni poudarek na praktični implementaciji Protokola za urgentno posredovanje. Srečanje v trajanju 5 ur je bilo načrtovano izrazito praktično, pri čemer so udeleženci najprej dobili smernice, ki jih predvideva Protokol, v daljšem drugem delu pa so skozi izkustveni dialog preizkušali te smernice na konkretnih primerih iz svoje prakse. Takšna vrsta izobraževanja je začetek procesa sistematične podpore mladinskim delavcem. Podobno skupino načrtujemo za celotno Mrežo MC Ljubljana in redno srečevanje obeh skupin s poudarkom na praktičnem razčlenjevanju primerov, ki jih srečujejo pri svoji praksi. Udeleženci so izobraževanje zelo pohvalili, še posebej delo na konkretnih primerih in izrazili željo po dodatnih, rednih izobraževanjih.

Fokusna skupina z eksperti

3.12.2018 smo v Mladih zmajih Bežigrad izvedli fokusno skupino, s katero smo želeli, s strokovnjaki iz področja vzgoje in izobraževanja, NVO, socialno-varstvenega področja, področja zdravstva in ostalih sorodnih področij, ki delajo z mladimi, preveriti, s kakšnimi težavami se največkrat srečujejo in načine kako jih rešujejo. Našemu vabilu so se odzvali: Matjaž Medvešek (MISSS), Katja Žugman (OŠ Preserje pri Radomljah), Blažka Plahutnik Baloh (Legebitra), Damjan Habe (MD Jarše), Julija Pelc (psihoterapevtka), Helena Grbec (PEF), Rok Demšar (VIZ Višnja Gora), Katarina Gradišar Seifert (Srednja zdravstvena šola)

Udeleženci so izpostavili naslednje težave in (rizična) vedenja s katerimi se največkrat srečujejo:

nasilje (medvrstniško, družinsko, spolno), spolno nadlegovanje, družinske težave, ki se odražajo na drugih področjih, npr. v šoli, zdravstvene težave,...Priseljenci (otroci iz bivše SFRJ, ki prihajajo v Slovenijo na šolanje zaradi nevzdržnih razmer doma, običajno sami, brez družine, v zelo neurejeno okolje - brez zdravstvenega zavarovanja). Samopoškodbno vedenje (2,3 na razred, ki so zelo poškodovani; tistih z manjšimi težavami je velikokrat težko opaziti). Šolski svetovalni delavci se sicer zaznavajo kot "pomoč", vendar jim, zaradi pozicije, ki jo imajo, mladostniki včasih ne zaupajo. Anksioznost, depresivnost (tudi pri zelo mladih). Motnje hranjenja (že poznane in novejšje oblike, predvsem ortoreksija in bigoreksija). Nefunkcionalni družinski odnosi, travme povezane z iskanjem lastne spolne identitete, razvojne stiske, ki prerastejo v motnje, samomorilnost, čustvene in vedenjske motnje kot posledica nefunkcionalnih družinskih odnosov. ADHD, neustrezna podporna mreža v šolskem okolju, nepoznavanje rizičnih področij in intervenc s strani učiteljev. Težave kot posledice ločitve v družini., težave v šolski, družinski in socialni integraciji,

vedenjske težave, zanemarjenost (ko so otroci operativno funkcionalni, vendar zelo osebno podhranjeni, ne vedo ničesar o svojem osebni razvoju, odraščanju). Mladi nimajo stabilnih okolji in ljudi na katere bi se lahko zanesli, so neulovljivi, starejši jim ne ali zelo težko sledimo. Zlorablajo droge, ki so poceni in čim bolj zadanejo, brez ozira na varnost. Učne težave, neprilagojena ekstremna vedenja pri že zelo mladih otrocih, zasvojenost z zunanjim izgledom, osebne motnje, brezdostvo (po razkritju spolne usmerjenosti). Ekonomsko, psihično nasilje (po/pri razkritju spolne usmerjenosti). Nepoznavanje zdravstvenih delavcev LGBT populacije in njihovih značilnosti, težav. Nove oblike samopoškodbenega vedenja, samomorilnost kot oblika vračanja v realnost. Vzgojni zavodi mnogokrat niso primerni za vse mlade, ki so tja napoteni. V sistemu tudi ni poskrbljeno za mlade, ko zavod zapustijo. Pretirana usmerjenost v storilnost, osamljenost, težave kot posledica neustrezne komunikacije. Že zelo mladi so obremenjeni z eksistencialnimi vprašanji in pri tem nimajo sogovornika. Mnogokrat potrebujejo mladostniki samo prevajalca za pogovor s starši.

Pri spoprijemanju z omenjenimi težavami udeleženci omenjajo naslednje ovire, ki jim otežujejo delo:

Svetovalni delavci v šolah mnogokrat ne vedo, kam mladostnika s težavami napotiti naprej ali pa ga nimajo kam napotiti. Nesodelovanje določenih institucij v kriznih situacijah. Kadrovska podhranjenost glede na potrebe. Slabo povezovanje odgovornih služb, slabo sodelovanje nevladnih in vladnih organizacij, rivaliteta institucij znotraj področij. Institucije, na katere se mladi obračajo, postanejo gonilna sila vseh procesov v postopku obravnave in hkrati prevzamejo vso odgovornost. Strah strokovnih delavcev, da niso usposobljeni, kompetentni za delo z določenimi ciljnim skupinami. Mnogokrat se v kriznih situacijah mlade samo preusmerja, namesto, da bi strokovnjaki prepoznavali lastne močne točke. Učitelji namesto, da mladostnike poslušajo, takoj preusmerjajo na svetovalno službo. Pozablja se na pomembnost pristnih odnosov, na pomen pogovora. Mnogo je predsodkov o tem, da nam določene strokovne službe tako ali tako ne bodo pomagale. Mladi, ki iščejo pomoč, se bojijo stigme, pomoč iščejo v zadnjem trenutku, ko s težavo ne morejo več živeti. Ogromno časa mine, preden se mladostniku pomaga, saj ga organizacije prelagajo druga na drugo. Mladi dobivajo več različnih diagnoz, ker imajo različni strokovnjaki različne poglede. Mladostniki te diagnoze "pograbijo" in tekmujejo med seboj, to postane merilo. Strokovnjaki se preveč ukvarjajo s simptomatiko namesto z vzrokom. Nevedenje, izogibanje pristojnosti in izogibanje odgovornosti pristojnih. Mnogokrat imajo strokovnjaki zato dvojne vloge.

Udeleženci se poslužujejo naslednjih rešitev in vidijo možnost razvoja na naslednjih področjih:

Potreba po timih, ki bi iz šolske svetovalne službe mladostnike znala napotiti naprej - potreba po obstoju vmesne službe. Obvezno tudi timska obravnava posameznikov. Redna srečanja strokovnih timov iz različnih področij, namenjena pretoku informacij, ki bi morala biti obvezna. Nuditi podporo strokovnim delavcem, da ne izgorejo. Pregled terena, da se prepozna ljudi, ki si želijo in imajo potrebo po pridobivanju znanja in širitev informacij, na koga se lahko obrnejo. Vpeljati koncept prenašanje znanja iz mladih na mlade. Potrebno je iskati rešitve znotraj sistema, ki trenutno obstaja, s tem kar je na voljo, znotraj tega kar že imamo, ne da neprestano iščemo nove rešitve. Izboljšanje komunikacije med institucijami. Poleg mobilnega svetovalca še nekdo, ki izvaja koordinacijo (operativni) del službe, da ni to na plečih uporabnika. Izhajati je potrebno iz konkretnega primera in za točno določen primer tudi napisati načrt (kaj že obstaja, kaj je še potrebno), glede na individualne

Ostali komentarji udeležencev, pripombe:

- Vstopne točke za mlade so: šole, mladinski centri, skavti, taborniki, osebni zdravniki.
- Izziv je, kako dosegati starše brez da jemljemo mlade izven konteksta družina. Starši večinoma sodelujejo, ker so zakonsko obvezani, formalno so prisotni, vendar dokler niso zares v stiski, običajno ne sodelujejo. Velikokrat vidijo samo mladostnika kot problem, družinskih razmer pa ne. Po drugi strani pa tudi starši poročajo o občutkih nemoči, ne znajo postaviti mej ali pomagati lastnim otrokom. Do staršev je potrebno pristopati individualno. Starši ne smejo imeti občutka, da jih nadzorujemo. Približati se je potrebno njim, tudi z obiski na domu.
- Kot dobre prakse se kažejo alternativni vzgojni ukrepi (npr. 10 ur prostovoljnega dela).
- Mladi gredo po pomoč tja, kjer se počutijo varno, potrebno je graditi odnos že prej, torej zelo zgodaj (zgodnji razredi OŠ).
- Pomembno je, da vidimo tudi rešitve, ne samo ovire.
- Vzporedno s projektom bi bilo smiselno raziskati tudi razmerje "cost-benefit", ki ga ta prinaša.
- VIZ Višnja gora že izvaja individualne načrte, vendar imajo težave, ker ni služb, kamor bi posameznike lahko usmerili.
- Prepoznati moramo tudi področja, kjer smo uspešni in videti tudi pozitivne strani našega delovanja in se večkrat osredotočiti tudi nanje.
- Najboljše bi bilo, da se strokovnjak pridruži dejanskemu življenju družine.
- Prav tako so udeleženci omenili nekaj organizacij in posameznikov, ki jih predlagajo za vključitev v širši dialog o delu z rizičnimi mladimi: SFU, Zagovornik Glas otroka pri Varuhu človekovih pravic, Sandi Sheikha (policija), Anica Mikuž Kos, dijaški domovi, Izvršni odbor društva svetovalnih delavcev v šoli, Mala Ulica, TOM telefon, Vrtci, druge NVO.
- Udeleženci predlagajo ponovitev fokusne skupine, kjer bi sodelovali mladi, ki imajo izkušnje obravnave v socialno-varstvenih, zdravstvenih in drugih institucijah, ki obravnavajo mlade.

Študijski obisk v Londonu - glavne ugotovitve in povzetki, dobre prakse in usmeritve

V okviru študijskega obiska smo spoznali nekaj posameznikov in organizacij, ki delujejo na področju mladih, a prihajajo iz različnih ozadij.

Spoznali smo delo Caspari Foundation, ki omogočajo usposabljanje iz "izobraževalne psihoterapije" (educational psychotherapy). Osebe, ki se usposobijo v okviru tega programa, delujejo kot podpora šolskim svetovalnim delavcem_kam; omogočajo poglobljeno individualno in skupinsko delo z mladimi.

Predstavniki NHS deluje kot psihoterapevt na področju zdravstva. Pogosto so k njim na obravnavo napoteni že otroci, pri katerih obstaja možnost razvoja rizičnih vedenj. Izpostavil je, da je pomembna podpora skupnosti, saj pogosto zmanjka znotraj skupnosti resursov za podporo osebam, ki se soočajo z izzivi. Za pomembnega sogovornika pri načrtovanju MoPSa

je izpostavil tudi osebne zdravnike, ki imajo pogosto dober vpogled v zdravstveno stanje klientov in tudi dostop do družine oziroma družinskih članov.

Brian De Lord, gostitelj našega študijskega obiska, je izpostavil, da je pomembno razumevanje celotne zgodovine osebe (preko metode double helix in nekaterih drugih). Pri tem za vzpostavljanje kontakta in grajenje zaupanja predlaga tudi obiske na domu in organizacijo skupnostnih dogodkov. Čeprav mladinski delavci_ke nimamo javnega pooblastila za vstopanje v domove obiskovalcev mladinskih centrov, je izpostavil kot primer dobre prakse to, da starše vključimo v podporno mrežo kot prostovoljce in s tem krepimo tudi njihove (starševske) kompetence.

Srečali smo se tudi s predstavnico organizacije, ki svoje dejavnosti vzpostavlja v skupnostim in tako preko urbanih projektov gradi odnos z mladimi in drugimi prebivalci lokalnih okolij.

Razmislek, ki vodi tudi načrtovanje MoPS, je:

- Prepoznavanje služb, ki imajo v svojem poslanstvu ali med javnimi pooblastili zadolžitve, da poskrbijo za določeno področje.
- Poznavanje javnih služb, ki jih mora občina/država zagotoviti in jih je dolžna financirati.
- Razumevanje razlik med REACT in RESPOND - potrebno je najprej razmisliti in se nato odzvati, ni dovolj samo intuitivna reakcija. Le-ta namreč lahko vodi v brezglavo obravnavo, ki ni vedno v dobrobit mladostnika.
- Pomembno je mreženje med organizacijami. Ker vzpostavljamo nekaj novega, bo to vodilo tudi k prestrukturiranju sistema in spremembam v razumevanju dosedanjega delovanja. Naloga MoPS in projektne skupine, ki bo osebo podpirala, bo tudi jasna opredelitev, kaj delamo, kako delamo in česa ne delamo.
- Povabilo k sodelovanju, ne prisila; da mladinski delavci sprejmejo MoPSa kot podporni steber, ne kot grožnjo ali pa obvezo. Hkrati je pomemben proces vzpostavljanja zaupanja v novonastali projekt oz. storitev.
- Relevantnost skupnih vrednot in enotnih ciljev pri delu.
- Usposobljenost mladinskih delavcev za delo mladimi z rizičnimi vedenji.

Delo na konkretnih primerih

Trenutno poteka delo s petimi mladostniki, pri čemer so v treh primerih že vzpostavljeni osebni kontakti nekoga iz ekipe MoPS z osebo, pri dveh pa gre za intenzivno podporo mladinskima delavcema, ki imata z osebama zaupen odnos.

V enem primeru gre za polnoletno dekle po izkušnji spolne zlorabe, ki se sooča s stiskami glede sodišča in drugih postopkov, vse skupaj pa tudi v navezavi z njenim obstoječim življenjskim stilom. Dva polnoletna uporabnika JZMZ imata zapleteno psihosocialno situacijo, ki je delno pogojena z težkimi razmerami v družini (predvsem nerazumevanje, konstantni konflikti, tudi nasilje) in njunim trenutnim statusom v smislu šolskega dela, položaja v družbi vrstnikov ter občasnih občutkov depresije in tesnobe. Pri enem od teh primerov je bilo narejeno tudi terensko srečanje s starši mladostnika, povsem na prostovoljni bazi vseh udeleženi, kot povabilo v dialog.

Nudili smo podporo mladinskemu delavcu zaradi samomorilne ogroženosti mladoletne osebe, v drugem pa gre za kompleksno kombinacijo zanemarjanja staršev, socialne specifičnosti

mladostnice in njenega zdravstvenega stanja. Tudi v tem primeru gre za podporo mladinski delavki, ki ima vzpostavljen odnos z uporabnico.

Bilo je nekaj enkratnih intervizijskih intervencij v različnih mladinskih centrih zaradi konkretnih vprašanj mladinskih delavcev, predvsem glede možnosti nadaljnjega dela, iskanja idej ali možnosti, vse v povezavi z mladostniki, ki so uporabniki mladinskih centrov. Šlo je za pogovore v zaupnem kolegialnem krogu.

Mapa uporabnika in protokoli

Sestavili smo Protokol za obravnavo kriznih intervenc kot pomagalo mladinskim delavcem v konkretnih primerih ogroženosti mladih oseb. Pri izdelavi protokola smo sledili logiki dveh korakov, pri čemer je prvi korak ocena ogroženosti - gre za subjektivno strokovno oceno mladinskega delavca. Na podlagi te ocene, ki ni fiksna, temveč elastična, sledi v protokolu drugi korak, ki je različen glede na omenjeno oceno. Urgentni primeri zahtevajo urgentno odzivanje, ki je zapisano v seriji nekaj dejanj, ki jih stori mladinski delavec. Eno izmed bistvenih dejanj je takojšnje obvestilo mobilnemu psihosocialnemu svetovalcu in vzpostavitev dela v paru. Neurgentno posredovanje ima drugačna dejanja, ki niso pod takšnim časovnim pritiskom, zgodijo se lahko v roku enega tedna; nekatera so opravljena tudi preko elektronske pošte ali drugega beleženja dogodkov. Protokol je sicer zgolj list papirja z zapisanimi koraki, vendar želimo, da je veliko več od tega - da resnično pomaga mladinskim delavcem pri njihovem delu, ko so soočeni s težjimi primeri ogroženih mladostnikov in mladostnikov rizičnega vedenja.

V ta namen smo že začeli in imamo namen nadaljevati s serijo izobraževanj o praktični uporabi Protokola. S skupinami mladinskih delavcev bomo na konkretnih primerih iz njihove prakse skušali aplicirati Protokol in prediskutirati možne smiselne korake. Subjektivna strokovna ocena je termin, ki ga ni mogoče zapisati na način točk ali povsem dorečenih smernic - v veliki meri gre za kombinacijo strokovne usposobljenosti, izkušenj, kriznega reševanja in tudi iznajdljivosti posameznega mladinskega delavca. Zato želimo o tej temi večkratno debatirati z delavci mladinskih centrov, da bi sčasoma pridobili večjo kompetentnost na tem področju.

Mobilni psihosocialni svetovalec v primeru individualne obravnave za mladostnika izdelava osebno mapo, ki bo sestavljena iz naslednjih dokumentov: osebni list, soglasje o uporabi osebnih podatkov, Izjava uporabnika in/ali staršev, individualni načrt, vmesni evalvacijski vprašalnik, zapisi svetovalnih razgovorov. Hramba osebnih map se predvideva na način, ki je predpisan za hrambo tovrstnih občutljivih podatkov (ognjevarna omara oziroma omara z ustreznim zaklepanjem).

Smernice za delo naprej

Dokončno je potrebno pripraviti nabor veščin, ki naj bi jih imel Mobilni psihosocialni svetovalec.

Za resnično vzpostavitev sodelovalnega odnosa med MoPS in mladinskimi delavci v MC vzpostaviti kulturo rednega terenskega obiskovanja MC s strani MoPS. Tako se po eni strani tkejo medčloveške vezi (zaupanje) kot tudi sprotno razumevanje trenutne problematike v MC, saj gre za zelo fleksibilno okolje, kjer so spremembe včasih na tedenski bazi. MoPS vpeljuje tudi nekoliko drugačno miselnost, gre torej za spremembo obstoječega sistema delovanja Mreže MC, zato je nujno potrebno, da projekt ni razumljen kot namestitev človeka, ki je zunanji nadzornik, temveč resnična podpora mladinskim delavcem.

Intenzivno se bomo lotili tvorjenja kontaktov z zunanji organizacijami, s katerimi še nismo vzpostavili stika oziroma se niso odzvale na povabilo na udeležbo na fokusni skupini. Tukaj v prvi vrsti je poudarek na segmentu zdravstva, predvsem adolescentne psihiatrije in Svetovalnega centra za otroke, mladostnike in starše. Ob reorganizaciji mreže CSD potrebujemo na nivoju MOL najprej predstavitev projekta na sedežu CSD Ljubljana in tudi po vseh petih enotah. Izmed organizacij, ki smo jih prepoznali pri mappingu, bo predstavitev projekta potekala tudi po nujnosti sodelovanja glede na konkretne primere. Tako načrtujemo obiske pri Kraljih ulice, CPM, Javni stanovanjski sklad MOL, Mladinski dom Jarše, ... Predlagamo osebne obiske in konkretne dogovore o načinu sodelovanja.

Izobraževanje mladinskih delavcev se je zagnalo preko skupine Uličnih zmajev in nekaterih koordinatorjev JZMZ. Delo s to skupino je potrebno nadaljevati, prav tako pa vzpostaviti drugo skupino preostalih mladinskih delavcev iz Mreže MC Ljubljana. Obe skupini naj bi srečevali redno, enkrat mesečno. Poleg praktičnega dela za vpeljavo Protokola v vsakdanje delo v MC predvidevamo okvirni načrt izobraževalnega procesa, ki bi zajel naslednje tematike:

1. Meje kapacitet
2. Komunikacija
3. Predsodki
4. Prepoznavanje simptomov
5. Previdno doziranje znanja
6. Intervizija - supervizija
7. Samorefleksija
8. Timsko delo
9. Mediacija
10. Soočanje s konflikti
11. Razumevanje emocij
12. Razvojne dobe
13. Polarnosti
14. Ciljne skupine
15. Marginalnost
16. Kako preusmeriti
17. Skrb zase

Nadaljevalo se bo delo s konkretnimi primeri, kjer je odnos že vzpostavljen in verjetno se bo začelo delo na še kakšnem primeru mladostnika rizičnega vedenja.

Opomba: v besedilu se pogosto pojavlja mladinski delavec v moški obliki, pri čemer so mišljeni vsi spoli.

Poročilo pripravili: Maja Majcen, Pia Živec, Jerneja Munc, Matic Munc, Mateja Vilfan

V Ljubljani, 15. 1. 2019